



TBMM
HALKLARIN EŞİTLİK VE DEMOKRASİ PARTİSİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Sayı : 11709

Tarih : 29.04.2025

10/2666

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Türkiye’de derinleşen ekonomik krizden en çok, toplumda kırılganlaştırılan grupların başında gelen çocuklar etkilenmektedir. Çocuklar, bugün yoksulluğa ek olarak işçileştirme gerçeği ile karşı karşıyadır. Sivil toplum kuruluşları ve sendikaların açıkladığı verilere göre Türkiye’de 2 milyondan fazla çocuk çalışmak zorunda bırakılmaktadır. Çocuk yoksulluğunun ve var olan emek politikalarının bir yansıması olan “çocuk işçiliğine” ve bunun yarattığı/yaratacağı nesiller boyu sürebilecek problemlerin çözümüne dair gerekli tedbirlerin alınması amacıyla Anayasa’nın 98’nci, İçtüzüğü’nün 104’ncü ve 105’nci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Sezai Temelli

DEM Parti Grup Başkanvekili

Muş Milletvekili

Gülüstan Kılıç Koçyiğit

DEM Parti Grup Başkanvekili

Kars Milletvekili

GEREKÇE ÖZETİ

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün verilerine göre dünyada 160 milyondan, Türkiye'de ise resmi verilere göre 850 binden, sendikaların verilerine göre ise 2 milyondan fazla çocuk işçileştirilmiş durumdadır. Farklılıklar gösterse de Türkiye'de işçileştirilen çocuk sayısının artmasının temel sebepleri, derinleşen yoksulluk, ebeveynler başta olmak üzere astronomik oranlardaki işsizlik, göç ve mültecilik olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocukların işçileştirilmesine göz yuman emek politikaları neticesinde çocuklar tehlikeli işlerde, kayıt dışı ve güvencesiz koşullarda çalışmaktadır. Bunun bir sonucu olarak ise iş cinayetlerinde yaşamını yitiren çocukların sayısı her geçen gün artmaktadır. 2025 yılının Nisan ayı başında Abdurrahman Özkul adlı 14 yaşındaki çocuk, ailesine katkı sunmak için çalıştığı geri dönüşüm tesisinde can verdi. Mehmet Özarslan isimli 17 yaşındaki çocuk, kum ocağında çalışırken Kızılırmak nehrine düşerek hayatını kaybetti. Yakup Taşar adlı 17 yaşındaki çocuk, sömürü düzeninin ağırlığı altında yaşamına son vermek zorunda kaldı. Yusuf Mısri isimli 14 yaşındaki Suriyeli çocuk ise sondaj kuyusunda çalışırken hayatını kaybetti. Bu isimler, kayıtlara geçen son örneklerdir. Ancak her gün onlarca çocuk, benzer koşullarda yaşam mücadelesi veriyor. Hayatını kaybeden çocukların sayıların resmi veriler olmasa dahi bini aştığı ilgili sendikalar ve sivil toplum örgütleri tarafından belirtilmektedir. Tüm bunlar ışığında çocukların fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen; eğitim, sağlık, oyun ve hatta yaşam haklarını ellerinden alan çocukların işçileştirilmesine karşı Meclisin inisiyatif alarak araştırma komisyonu kurması elzemdir.

GEREKÇE

Uluslararası Çalışma Örgütü 2002 yılında 12 Haziran'ı "Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü" ilan etmiştir. Bugünün ilanının ardından 22 yılı geride bırakmış olmamıza rağmen dünyada ve Türkiye'de işçileştirilen çocuk sayısı belirli dönemlerde kısmi azalmalar gösterse de acı bir gerçek olarak artış ivmesiyle karşımızda durmaktadır.

Tarihin farklı dönemlerinde de yoğun şekilde görülmesine rağmen kapitalist üretim biçimiyle birlikte daha yıkıcı hale gelen işçileştirilen çocuk hakikatine karşı etkili bir tedbir, çözüm yolunda kalıcı bir politika ise maalesef ki mevzu bahis değildir. Bugün Türkiye de dahil devletler ile ulusüstü sermaye grupları, göstermelik açıklamalarla, ufak çaplı projelerle işçileştirilen çocukların karşı karşıya kaldıkları zorlukların ortadan kaldırılması için mücadele

ettiklerini söyleseler de somut durum bunun tam tersidir. Bugün dünyanın dört bir yanında Afrika'dan Asya Pasifik'e, Latin Amerika'dan Orta Doğu'ya milyonlarca çocuk, başta tarım olmak üzere hizmet ve sanayi sektörlerinde sömürülmekte ve hatta sermayenin kar hırsı sonucunda yaşamlarını yitirmektedir.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün güncel verilerine göre dünyada 160 milyondan fazla çocuk işçileştirilmiş durumdayken Türkiye'de ise bu sayı her geçen yıl artmaktadır. Güvenilirliği son derece şüpheli olan, TÜİK'in verilerinde dahi işçileştirilmiş çocuk sayısının 850 binden fazla olduğu görülmektedir. Çocuk işgücü anketlerinin yaz aylarında değil de Türkiye'de mevsimsel olarak, çocuk işçiliğinin en az olduğu Ekim ile Aralık aylarında yapıyor olması da TÜİK'in sipariş usulü veri üretiminin ve çocuk işçiliğinin gerçek boyutlarını gizleme çabasının bir göstergesidir. Bu verilerin yalnızca 15-17 yaş arasındaki çocukları kapsadığı, 15 yaş altında çalışmak zorunda bırakılan çocuklara dair ise herhangi bir kamu kurumunun 2020'den beri kamuoyuyla herhangi bir bilgi paylaşmaması da bu verilerin gerçeklerin üstünü örtmek için bir araç olarak kullanıldığını göstermektedir. Sendikaların ve ilgili sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarıyla ise bu sayıların çok daha yüksek olduğu ortaya konulmuştur. Buna göre Türkiye'de işçileştirilmiş çocuk sayısı 2 milyondan fazla iken yaz aylarında bu sayı 4 milyonu bulmaktadır. Yani Türkiye'de her 5 çocuktan birisi, erkek çocukların ise 3'ünden birisi işçileştirilmiş durumdadır. Farklılıklar gösterse de Türkiye'de işçileştirilen çocuk sayısının artmasının temel sebepleri, derinleşen yoksulluk, ebeveynler başta olmak üzere astronomik düzeylerdeki işsizlik oranı, göç ve mültecilik olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bugün çocukların işçileştirilmesinin de iş yerlerinde yaşamlarını yitirmesinin esas sebebi kapitalizm ve onun "varoluşsal çıkmazı" niteliğindeki kar hırsıdır. Çocukların istismara, yaşam hakkı ihlaline, yoğun emek sömürüsüne maruz bırakıldıkları günümüz koşulları; kapitalist, erkek egemen, ırkçı sistemin bir tezahürüdür. Türkiye'de işçileştirilen çocuklar, üretimi ayakta tutan bir olgu olarak varlığını korumaktadır. "Çocuk işçiliği" olgusu ile etkin bir mücadele yürütülüyormuş illüzyonu yaratma çabasına rağmen aslında bizzat AKP iktidarı tarafından MESEM'ler vb. uygulamalarla çocukların işçileştirilmesi teşvik edilmekte, bunun yasal ve pratik zemini hazırlanmaktadır. Çalışma yaşamında erişkin bireylerle çarpık bir şekilde eşitlenen ve sayıları yüzbinleri bulan çocukların sömürü ve istismarı bu yolla artmaktadır. 2 milyona yakın öğrencinin kayıtlı olduğu MESEM'lerde çocuklar, "bir gün okulda dört gün işyerinde eğitim alma" uygulamasıyla, sermayedarların bir "memleket meselesi" olarak gördükleri meslek liseleri vasıtasıyla, yoğun emek sömürüsüne maruz bırakılmaktadır.

Çocukların işçileştirilmesine göz yuman emek politikalarıyla çocuklar tehlikeli işlerde, kayıt dışı ve güvencesiz koşullarda çalışmaktadır. Bunun bir sonucu olarak ise iş cinayetlerinde yaşamını yitiren çocukların sayısı her geçen gün artmaktadır. Sadece Nisan ayı başında dört çocuk hayatını kaybetti. Abdurrahman Özkul adlı 14 yaşındaki çocuk, ailesine katkı sunmak için çalıştığı geri dönüşüm tesisinde can verdi. Mehmet Özarslan isimli 17 yaşındaki çocuk, kum ocağında çalışırken Kızılırmak nehrine düşerek hayatını kaybetti. Yakup Taşar adlı 17 yaşındaki çocuk, sömürü düzeninin ağırlığı altında yaşamına son vermek zorunda kaldı. Yusuf Mısri isimli 14 yaşındaki Suriyeli çocuk ise sondaj kuyusunda çalışırken hayatını kaybetti. Bu isimler, kayıtlara geçen son örneklerdir. Ancak her gün onlarca çocuk, benzer koşullarda yaşam mücadelesi veriyor. İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Meclisi'nin verilerine göre 2013 yılından bu yana en az 695 çocuk iş cinayetlerinde yaşamını yitirirken, AKP iktidarları boyunca bu sayının bini aştığı belirtilmektedir. Çocukların iş cinayetlerinde yaşamlarını yitirmesinin bir sebebi ise birçok alanda da karşılaştığımız “cezasızlık politikalarıdır.” Bu politika neticesinde failler, cezalandırılmamakta, yaşam hakkı ihlaline kadar varan durumlarda mağdurun zararları giderilmemekte ve en mühimi benzeri vakaların tekrarlanmaması için yapısal tedbirler alınmayarak çocuk istismarı ve çocuk cinayetleri görünmez kılınmaya çalışılmaktadır.

Bunlar ışığında çocukların fiziksel, duygusal ve sosyal gelişimini olumsuz yönde etkileyen; eğitim, sağlık, oyun ve hatta yaşam haklarını ellerinden alan çocukların işçileştirilmesine karşı topyekun bir mücadele yürütülmesi gerçeği karşımızdadır. Tüm bunlardan hareketle çocukların işçileştirilmesinin, iş cinayetlerinde yaşamlarını yitirmesinin önüne geçmek ve çocukların istihdam süreçlerine kendi iradeleriyle dahil olabilmelerine dair gerekli düzenlemelerin yapılması için Meclis araştırması açılması zaruridir.